

DI Debatt 07-04-16

”Globaliseringen ställer krav på en helt ny politik”

Det finns stora välfärdsvinster att hämta i globaliseringen. Men det beror helt på hur den ekonomiska politiken utformas, påpekar ekonomerna Richard Baldwin och Pontus Braunerhjelm.

Sverige var med stor sannolikhet en av de absolut största vinnarna i den globaliseringsprocess som pågick mellan 1860 och 1910. Från att ha varit ett agrart och perifert land utvecklades Sverige till en industrialiserad stat med stor välfärdssektor och gott välstånd. Grunden låg i banbrytande innovationer, handelsliberalisering och avreglering vilket innebar fallande transport- och kommunikationskostnader. Men 1800-talets förändringar skedde inte i ett ekonomiskt-politiskt vakuum: en rad genomgripande reformer genomfördes som bidrog till näringsfrihet och ökad konkurrens, högre utbildningsnivå och nya företagsformer. Politiken tog på ett aktivt sätt vara på de möjligheter som följde av globaliseringen.

När handelsliberaliseringen tog fart under 1960-talet var det förhållandevis lätt att inse hur olika branscher och sektorer skulle påverkas av globaliseringen. Företagen valde att förlägga verksamhet karaktäriserade av enkel teknologi och lågutbildad arbetskraft till lågkostnadsländer. Utvecklingen har nu gått vidare, förvisso pågår fortfarande omlokalisering av företag som utsätts för priskonkurrens, men parallellt med detta konkurrerar också vissa led i produktionen - till och med vissa yrken - direkt med produktion som kan genomföras av andra enheter eller arbetare i andra länder.

En viktig insikt i detta sammanhang är att utbildningsnivå långt ifrån alltid är avgörande för vilka jobb som hotas. Istället handlar det om hur rutiniserade och lokaliserade arbetsuppgifterna är. Lokala konsument- och hushållsnära tjänster (taxichaufför, hantverkare, delar av vårdsektorn) är ofta mindre utsatta för internationell konkurrens än yrken som kräver högre utbildning (finansanalytiker, avancerad programmering, revision, vissa läkarfunktioner).

Det slutliga utfallet av hur Sverige hanterar globaliseringens omvandlingstryck följer nu, liksom på 1800-talet, av vår ekonomis omställnings- och anpassningsförmåga.

Jämfört med globaliseringens tidigare faser befinner sig den ekonomiska politiken idag på delvis okänt territorium. Oförutsägbarheten har ökat dramatiskt och förändringar kan ske snabbt och oväntat. Den framtida utvecklingen - d v s vilka arbetsuppgifter som kommer att flyttas utomlands och vilka som blir kvar - är mycket svårbedömd. Att peka ut branscher, produktionsled och yrken som blir vinnare eller förlorare pga globaliseringen är mycket komplicerat.

Den viktigaste slutsatsen är följaktligen att politiken bör vara försiktig med att precisera vilka branscher eller yrken som man bör satsa på. Fokus i den ekonomiska politiken bör istället ligga på att utveckla system som präglas av flexibilitet och möjlighet till anpassning.

I traditionella europeiska välfärdsstater - som Sverige - kommer företagen vara mest benägna att utlokalisera verksamhet till andra länder. Politiken behöver vridas om från ett sektors- eller industriperspektiv till att vara mer individinriktad: det är viktigare att arbetstagarens anställningsbarhet ökar än att arbetstillfällen skyddas. Det bör genomsyra politikens alla led. Utbildningssystemen bör tidigt inriktas på färdigheter som skapar livslång anställningsbarhet. Försök att rädda jobb med olika skyddslagor som begränsar den internationella konkurrensen riskerar däremot att leda till att många fler arbetstillfällen förloras eftersom en ekonomi då hindras från att specialisera sig på de delar (eller de industrier) som är mest produktiva. Andra viktiga inslag i en ekonomisk politik som bejakar globaliseringen är enligt internationella valutafonden en flexibel arbetsmarknad och låga marginalskatter.

Ett fortsatt välstånd, där fördelarna från globaliseringen fullt ut kan utnyttjas, bygger på en ekonomisk politik som är anpassad för att klara ett fortsatt högt omvandlingstryck.

Professor Richard Baldwin, Graduate Institute of International Studies, Genève
Professor Pontus Braunerhjelm, KTH samt huvudsekreterare för Globaliseringsrådet